

1051 Budapest, Arany János utca 1.
Levélcím: H-1245 Budapest, Pf.: 1002
Telefon: +36 (1) 411-6393
FAX: +36 (1) 331-6954

Állásfoglalás az adatrepozitóriumokról

A Science Europe, a Confederation of Open Access Repositories, a CoreTrustSeal, az European University Association és a World Data System közös állásfoglalást adott ki a kutatási adatok elhelyezésével kapcsolatban, amelyhez aláíróként a Magyar Tudományos Akadémia is csatlakozott.

A tudományos kommunikáció kérdéskörében aktuális, gyorsan fejlődő terület a kutatási adatok kezelése. Fontos a terület szabályozása és fejlesztése, mivel egyfelől a tudományos közlemények sokkolóan nagy arányban nem reprodukálhatóak,¹ másrészt a már egyszer „előállított” kutatási adatok újrafelhasználása megtakarításokkal kecsegtet.

Kérdés, hogy a kutatási adatok kezelését a tudományos közösség az üzleti alapon működő vállalkozásokra bizza-e (a tudományos közlemények kezeléséhez hasonlóan) vagy közösségi megoldásokat létesítsenek előnyben? Az Európai Unióban részben az utóbbi út látszik megvalósulni az European Open Science Cloud létrehozásával.

További kérdés, hogy a kutatási adatok kezelését szabályozó előírások mennyire szigorúak lesznek? A szigorúbb szabályozások segítik az adatok másik fél által való felhasználását, azonban jelentősen megnövelhetik a kutatás költségeit.

A nagy kiadóvállalatoknak jelentős érdekei fűződnek ahhoz, hogy ezt a területet is kisajátíthassák. Egy kiadói érdekeket képviselő, kiadókat és folyóirataikat is tagjainak tudó szervezet – a FAIRsharing - állásfoglalást adott ki a kutatási adatok kezelésével (elhelyezés, archiválás, hozzáférhetővé tétel) kapcsolatos javaslataikról: [Data Repository Selection: Criteria That Matter](#)

A tudományos szakkönyvtári körökben felszínre került az a vélekedés, hogy a fenti állásfoglalás a nagy üzleti kiadóvállalatok érdekeit tartja szem előtt és minőségi szempontokkal érvelve ellehetetleníti a kutatóintézmények könyvtárainak repozitóriumait, a közösségi szerveződéseket (valamint a kutatási adatkezelés költségeinek növelése irányában hat, ami a Magyarországhoz hasonló vagy fejletlenebb országoknak nem kedvez).

A Confederation of Open Access Repositories szervezet (COAR, amelynek az MTA Könyvtár és Információs Központ tagja) saját állásfoglalással válaszolt:

[Input to “Data Repository Selection: Criteria that Matter”](#)

Most több szervezet, az említett COAR, a Science Europe, a World Data System és a repozitórium minőségbiztosítással foglalkozó CoreTrustSeal közös állásfoglalást adott ki az ügyben.

¹ Challenges in irreproducible research (2018. október 18.) <https://www.nature.com/collections/prbfkwmwvz>
Letöltve: 2021. 04. 12.

New report examines reproducibility and replicability in science (2019. május 7.) <https://phys.org/news/2019-05-replicability-science.html> Letöltve: 2021. 04. 12.

1051 Budapest, Arany János utca 1.
Levélcím: H-1245 Budapest, Pf.: 1002
Telefon: +36 (1) 411-6393
FAX: +36 (1) 331-6954

Az állásfoglalás a következő érvek miatt tartja problematikusnak a FAIRsharing álláspontját:

- A kiadók indokolatlanul nagy mértékben befolyásolhatják a kutatók adatkezelési döntéseit;
- Felveti a jelenlegi repozitóriumok (egy részének) kizárását és limitálja a kutatók döntési lehetőségeit [a kiadók gyakran hangoztatott Open Access elleni érve volt, hogy korlátozná a kutatói szabadságot – most ők próbálkoznak ugyanezzel];
- Nem épít a meglévő, bevált struktúrákra;
- Nem a közérdeket tartja szem előtt és egészségtelen koncentrációt eredményez, kizárva a kutatókat a szabályozásból;
- Ütközhet kutatástámogatói, intézményi és nemzeti szabályozásokkal;
- És végül hátrányos a nyílt tudomány terjedése szempontjából.

Az állásfoglaláshoz, amely megtekinthető a [COAR honlapján](#) csatlakozott a Magyar Tudományos Akadémia is.